

SLUTRAPPORT

SUHF:s ARBETSGRUPP FÖR FLYKTINGFRÅGOR (2016-2019)

Förord

Under 2010-talet förvärrades pågående konflikter på många håll i världen och ett stort antal människor tvingades på flykt från sina hemländer. Från kriget i Syrien, men också från väpnade konflikter på andra håll, kom många till Europa för att söka asyl. Under 2015 eskalerade flyktningtillströmningen i vår del av världen, och Sverige var ett av de europeiska länder som generöst öppnade gränserna och tog emot 163 000 flyktingar. Bland dessa fanns en stor andel tidigare universitetsanställda – professorer, lärare, administrativ personal – och studenter. Ungefär en fjärdedel hade avslutade eller avbrutna eftergymnasiala studier, och utgjorde därmed en viktig resurs, till en jämförelsevis ringa utbildningskostnad, för kompetensförsörjningen i det svenska samhället.

Redan under slutet av 2015 uppmärksammades den svåra flyktingsituationen av de svenska lärosätena, vilka sedan dess intensivt utvecklingsarbete för att underlätta för nyanlända akademiker och studenter att ta del av akademisk utbildning i Sverige. Detta nationella utvecklingsarbete har samordnats genom SUHF, som i februari 2016 tillsatte en arbetsgrupp för flyktingfrågor med bred representation, med vicerektor Cecilia Christersson som ordförande.

Arbetsgruppens arbete och ställningstaganden har under uppdragets gång återkommande presenterats för förbunds församlingen och vid ett flertal konferenser, samt genom dialoger med relevanta myndigheter. Det råder inget tvivel om att nyanlända akademiker är en outnyttjad resurs för det svenska samhället, och att de står för ett värdefullt kompetenstillskott tillgängligt för svensk arbetsmarknad i många år framöver. Utifrån ett långsiktigt perspektiv är också den högre utbildningen och den akademiska sektorn en väsentlig nyckel för främjandet av återuppbyggnaden av stabila samhällen i de krigshärjade länderna. Mycket har förbättrats i flyktingfrågorna i Sverige under de senaste fem åren, med exempelvis ett bättre anpassat regelverk, men än återstår viktiga ställningstaganden för våra lärosäten och andra myndigheter för att underlätta ett välkommet akademiskt kompetenstillskott.

Med denna rapport avslutar SUHF:s arbetsgrupp för flyktingfrågor sitt uppdrag, vilket genomförts under 2016 – 2019. Rapporten sammanfattar arbetsgruppens omfattande och engagerade arbete. Den innehåller ett antal rekommendationer för både regering, myndigheter och högskolesektorn, i syfte att bättre ta hand om de akademiker som väljer Sverige som sitt nya hemland. Arbetsgruppen står gemensamt bakom rapportens innehåll, som är sammanställd av Cecilia Christersson (Malmö universitet), Bo-Anders Jönsson (Lunds universitet) och Jan Theliander (Högskolan Väst).

Rapporten presenteras för förbunds församlingen i oktober 2020. Arbetsgruppen och dess medlemmar ansvarar själva för slutsatser och ställningstaganden. SUHF:s styrelse bedömer innehållet som angeläget och hoppas att rapporten framgent blir till gagn i fortsatt arbete och dialog i denna viktiga fråga.

SUHF:s styrelse tackar varmt arbetsgruppens ordförande Cecilia Christersson, och alla dess ledamöter, för deras starka engagemang och gedigna arbete.

Stockholm 2020-06-06

Astrid Söderbergh Widding, Ordförande SUHF

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning och rekommendationer	3
Hur började vårt engagemang? <i>Tillbakablick och uppdraget</i>	4
Vad gör lärosätena? <i>Sammanställning nationella enkäter 2016 och 2019</i>	5
Kompletterande utbildning för utländska akademiker med avslutad utbildning	6
Praktik i staten	8
Språkkurs online	8
Scholars at Risk	8
Students at Risk	8
Samverkan med Arbetsförmedlingen och Etableringsuppdraget	9
Snabbspår	11
Korta vägen	12
Vägledning för nyanlända akademiker	12
Pilotverksamhet för bedömning av reell kompetens inom högskolan (REKO)	12
Studentengagemang	13
Exempel på regional samverkan	14
Region Skåne	14
Region Östergötland	16
Västra Götaland	16
Region Västernorrland och Jämtland Härjedalen	18
Kan vi bli bättre på att öppna upp och tillgängliggöra våra lärosäten?	18
Validering och Valideringsdelegationen (2015-2019)	18
Våra gemensamma utmaningar	19
Tillvarata utländska akademikers kompetens – för framtida kompetenstillskott	20
Underlätta för fler att komma i fråga för kompletterande utbildning	20
Påskynda arbetet med att utveckla validering av kunskaper och färdigheter som inte förvärvats vid svenska lärosäten	21
Ytterligare förbättra förutsättningarna för lärosätena att ge behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildningar, inkluderande språkutbildning	22
Förändra förordningen om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor SFS 2002:760	23
Utredningar under arbetsperioden	25
APPENDIX med bilagor	26
Deltagare i arbetsgruppen 2016-2019	26
Möten	27
Konferenser och nätverksmöten (Konferensrapport – Bilaga 1)	27
Särskilt inbjudna	28
Kartläggning 2016 (Bilaga 2)	28
SUHFs arbetsgrupp för flyktingfrågor – Ställningstagande (Bilaga 3)	28
SUHFs skrivelse till regeringen (Bilaga 4)	28
RAPPORT från: Nationellt uppdrag för utvecklingen av validering – NUKUV-projektet 2019 (Bilaga 5)	28

Sammanfattning och rekommendationer

Svenska lärosäten har spelat en betydande roll för asylsökandes och nyanländas inkludering och därmed bidragit till integrationen i vårt land. Även om betydligt färre personer nu väljer att invandra till Sverige jämfört med perioden 2015-16 så är migrationen globalt fortfarande omfattande och kommer troligen att fortsatt vara det framöver. Akademisk verksamhet är i sig internationell och beroende av internationella relationer för att värna om mångfald, demokrati och kvalitet. Akademiska institutioner måste därför fortsatt aktivt förhålla sig till migrationsfrågor både nationellt och globalt.

Registrering av utbildningsnivå

För att underlätta handläggning av invandrande och nyanländas etablering i Sverige rekommenderar vi att Migrationsverket inför registrering av individers utbildningsnivå.

Uppehållstillstånd

Utbildning är en väg för snabbare integration och möjlighet för individer att anpassa och utveckla sin kompetens för arbete i Sverige. För samhället kan relativt sett korta utbildningsinvesteringar snabbt ge ett kompetenstillskott på arbetsmarknaden och i samhället. Nuvarande tillfälliga lagstiftning gällande tidsbegränsade uppehållstillstånd riskerar att styra nyanlända akademiker bort från utbildning. Jämställ därför studier och studielån med arbete och inkomst för möjlighet att erhålla permanent uppehållstillstånd.

Validering

Genom arbetet med reell kompetens (REKO) har lärosätena sammantaget väsentligt förbättrat kapacitet och förmåga att genomföra bedömningar av kunnande där formella betygs- och examensunderlag saknas. För ett effektivt och säkert valideringsarbete behöver Universitets- och högskolerådet återta den stödjande och sammanhållande funktion som myndigheten hade under REKO-projekten, 2016 – 2018. Det är dessutom betydelsefullt att Sveriges universitets- och högskoleförbund med utgångspunkt i det som gjorts under och efter REKO-projekten följer upp lärosätessammansatta rekommendationer för validering. För att arbetet med reell kompetens ska kunna genomföras med systematik och kvalitet samt med relevant omfattning krävs dessutom att resurser tillförs lärosätena.

Kompletterande utbildning

Kompletterande utbildning har blivit en snabb och individanpassad väg för många till inkludering och därmed god möjlighet till att bidra med specifik och efterfrågad kompetens på den svenska arbetsmarknaden. Med behörighetsbedömningar som tydligare än idag fokuserar på förmågan att klara utbildningen samt justeringar i förordningen för att vidga gruppen som kan bedömas, kommer fler nyanlända att ges möjlighet att delta i kompletterande utbildning.

Högskoleintroducerande utbildning och betygsrätt för SFI

Behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildningar ser vi kan spela en än större roll för individanpassad integration. Regelverket har till viss del ändrats men behöver ytterligare justering så att lärosätena tex. kan ges uppdrag att ge SFI för akademiker. Lärosätena har kompetensen och kan erbjuda effektiv språk- och introduktionsutbildning för akademiker i en internationell inkluderande miljö. Lärosätena bör erhålla betygsrätt för SFI och resurser för detta bör allokeras till sektorn för högre utbildning.

Särskilt uppdrag till lärosätena för att utveckla samverkan för integrering

Samverkan mellan myndigheter, näringsliv och civilsamhället samt direkt med flyktingars självorganisering är effektiv och kvalitetsdrivande. Sådan samverkan bör fortsatt stödjas särskilt regionalt för att ytterligare kunna bidra till att stärka kompetensutvecklingen genom snabbare integration av akademiker. Lärosätena efterfrågar ett tydligt uppdrag i integrationsarbetet. Akademiker bör mötas upp tidigt av akademin, som redan har uppdraget och kvalitetssäkrad verksamhet för att vägleda och utbilda akademiker på alla nivåer. Utbildningsinsatsen ska vara individuellt anpassad och utformad för att möta kvalifikationskrav för högre utbildning samt behov på arbetsmarknaden. Uppdraget rymmer samtliga aktuella insatser för nyanlända akademiker, akademiker med utländsk examen som varit längre i Sverige, och ska ersätta tillfälliga projekt och begränsade avtal. Förutsättningar för lärosätena att genomföra insatsen skapas genom att medel anslås inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Upphandlingsordning

Med Arbetsförmedlingens upphandling av Korta vägen som exempel, visar vi på behovet av förändring vad det gäller regelverk för uppdrag som är knutna till de behörighets- och/eller poänggivande utbildningar som endast kan ges av universitet och högskolor. Förordningen bör i dessa avseenden stödja en förenklad upphandlingsordning.

Utveckla det internationella samarbetet för att stödja utsatta

Scholars at Risk och Students at Risk och liknande initiativ behöver fortsatt utvecklas och stödjas. Scholars at Risk (SAR) är ett internationellt nätverk inom vilket den svenska sektionen startade den 9 mars 2016. SAR-Sverige koordineras från Göteborgs Universitet. Lärosätena bör aktivt fortsatt utveckla internationella utbyte och samarbeten för att stödja de utsatta inom vår sektor. För flyktinggruppens arbete har samarbetet med European University Association, EUA, och ambassader, varit särskilt viktigt.

Hur började vårt engagemang?

Som en följd av Syrien-kriget vilket bröt ut 2011, men också i relation till andra krig och väpnade konflikter i världen, ökade under 2010-talet antalet flyktingar och människor vilka sökte asyl eller skydd i Europa. År 2015 tog Sverige emot 163 000 flyktingar, vilket ska ses i relation till att drygt 1,32 miljoner människor sökte asyl i Europa samma år. Bland dessa fanns en bred representation av tidigare universitetsanställda, professorer, lärare, administrativ personal och studenter. Antalet flyktingar i världen är emellertid alltjämt rekordhög (UNHCR 2019). De allra flesta flyktingar tar sig inte till Europa, utan är kvar i grannländer till konfliktområden, där pressen bla på att återbygga utbildningsinfrastrukturen är hög. Samtidigt är andelen flyktingar som bedriver högre utbildning försvinnande liten i ett globalt perspektiv, och flertalet flyktingar i världen saknar möjligheter till högre utbildning. På lång sikt blir detta ett än större problem, då länder i krig kommer att behöva utbildad kompetens och arbetskraft i perioder när fred ska byggas och samhällen återskapas. Det finns således flera och tungt vägande skäl för universitetssektorn att engagera sig i frågan om högre utbildning och forskningsmöjligheter för flyktinggrupper och individer med flyktingbakgrund, såväl i ett svenskt som globalt perspektiv.

Sedan hösten 2015 har svenska universitet och högskolor bedrivit ett intensivt utvecklingsarbete för att underlätta för nyanlända akademiker och studenter att ta del av högre utbildning. Arbetet tog sin utgångspunkt i rekommendationer från European University Association (EUA), med uppmaningen till europeiska lärosäten att tillgodose flyktingar med information om utbildningar, att underlätta möjligt tillträde genom preparandkurser, språkutbildningar och kortare vägar in i högre utbildning samt flexibilitet vad gäller validering. Det fanns också ett stort engagemang såväl bland anställda som studenter och ledningarna vid flera av våra lärosäten insåg att det var viktigt att söka underlätta för individer med tidigare akademisk bakgrund eller nyanlända i universitetsstudieålder att kunna komma i kontakt med högre utbildning och/eller forskning. Många spontana initiativ uppstod på landets lärosäten, ofta drivna av engagerade lärare. Behovet

av samordning och gemensamt lärande ledde till att SUHF efter ett nationellt möte i februari 2016, tog ett initiativ och bildade en arbetsgrupp för flyktingfrågor. Uppdragets syfte var att sprida kunskap, påverka beslutsfattare och driva på för förnyelse och utveckling för integration av akademiker. Arbetet skulle ha fokus på den rådande situationen men också vara av sådan art att det var bidragande till långsiktiga hållbara processer för att öka inkludering och möjligheter till validering och kompletterande utbildning för akademiker med utländsk utbildning. Denna arbetsgrupp (se deltagare och representation; appendix) har under fyra aktiva år varit nationellt drivande i flyktingfrågor kopplade till utbildning, en betydelsefull nod för att samla och om möjligt koordinera lärosätenas insatser. Genom gruppens breda sammansättning har initiativ kunnat spridas regionalt och nationellt och ett gemensamt lärande kunnat ske.

Nyanlända akademiker utgjorde ungefär en fjärdedel av individerna i AF:s etableringsfas under 2016, och sågs som en viktig resurs för kompetensförsörjningen i det svenska samhället, till en i jämförelse ringa utbildningskostnad. Utifrån ett långsiktigt perspektiv som främjar återuppbyggnad och stabilitet i krigshärjade länder, är högre utbildning en väsentlig nyckel, och flertalet invandrade akademiker kommer att finnas tillgängliga för svensk arbetsmarknad i många år.

För personer med flyktingbakgrund tar det dock ofta lång tid innan deras kompetens tas tillvara. För att erhålla permanent uppehållstillstånd i Sverige idag måste försörjningskapacitet uppvisas. Incitamenten att snabbt få ett arbete är därför betydande, eftersom inkomst från arbete också ger möjlighet till familjeåterförening. För nyanlända akademiker kan detta innebära att de hellre tar ett mindre kvalificerat arbete än att de satsar långsiktigt på att komplettera sina utbildningar så att de kan få ett arbete som motsvarar deras kompetensnivå. Ur ett samhällsligt perspektiv vill vi lyfta fram vinsten av att nyanlända ges möjlighet att få permanent uppehållstillstånd om de väljer att satsa på fortsatta högskolestudier.

Vissa universitet och högskolor har av regeringen tilldelats nya uppdrag avseende kompletterande utbildningar, huvudsakligen professionsutbildningar samt valideringsinsatser, vilket är positivt. Men under arbetets gång har lärosätena tillsammans med andra myndigheter och regionala aktörer identifierat ett flertal hinder/utmaningar som framförallt har sin grund i lagstiftning och svenska föreskrifter.

I vår rapport ger vi förslag på åtgärder i form av rekommendationer som vi ser främjar inkludering av såväl nyanlända som de sedan längre tid i Sverige bofasta akademikerna med utländsk utbildning, vid alla våra svenska lärosäten. Analys av regionala samarbeten mellan myndigheter och ett flertal samhällsaktörer har tydligt visat vikten av att individanpassade insatser systematiseras för att möjliggöra en långsiktig framgångsrik integrationsprocess (se *Kartläggning av hinder för etableringar av nyanlända akademiker i Skåne*).

Med denna rapport är förhoppningen att vårt arbete tillvaratas och att våra rekommendationer beaktas i syfte att på flera nivåer bidra till att Sverige öppet bemöter och effektivt tar tillvara utländsk akademisk kompetens. Denna kompetensförsörjning är viktig både för vår sektor och för arbetslivet i stort, och för att visa att vi lever upp till att vara det fria, demokratiska och attraktiva land, som är öppet för alla som vill bidra till att göra Sverige attraktivt som kunskapsnation.

Vad gör lärosätena?

SUHF:s arbetsgrupp för flyktingfrågor tog 2016 initiativet till en nationell enkät för att göra en kartläggning av lärosätenas insatser kopplade till flyktingar och nyanlända med eftergymnasial utbildning längre än 2 år. Universitets- och högskolerådet (UHR), som är representerat i arbetsgruppen, publicerade i samband med UHR-konferensen 28 oktober 2016 resultaten från enkäten i en rapport (Bilaga 2). Redan då pågick ett imponerande stort antal projekt och initiativ inom sektorn, och i flera fall hade samverkan med andra myndigheter och civilsamhället etablerats väl.

I juni 2019 skickades en uppföljande enkät ut, för att få en bild av hur situationen ser ut tre år senare. UHR åtog sig att utföra uppdraget även denna gång. Syftet med enkäten, då och nu, är att visa på de insatser enskilda lärosätena gör för att bidra med lösningar för flyktingar och nyanlända. Lärosätenas utbildningar inkluderande kompletterande utbildningar av olika slag underlättar etablering, integration och inträde på den svenska arbetsmarknaden. I alla lärosätenas uppdrag ligger ett ansvar för breddad rekrytering och allas lika möjligheter vad gäller tillgång till utbildning.

Enkäten 2019 skickades ut till samtliga lärosäten, 47 stycken, och av dessa svarade 35 lärosäten (74,5 % svarsfrekvens). Resultatet redovisas dels i samlad form för hela svarandegruppen, dels uppdelat per lärosäte. Svaren indikerar att det efter tre år kvarstår ett stort engagemang på lärosätena, att samverkan med andra aktörer fortgår och att det på en del lärosäten har skett en utveckling av den interna organisationen för att bättre möta upp målgrupperna flyktingar och nyanlända.

Flera av svaren indikerar att en positiv utveckling har skett; cirka 40 % av lärosätena anger att de har en tjänst avdelad för validering och samordning. Denna siffra är betydligt högre än 2016 då motsvarande siffra var 12 %, och omfattningen varierade kraftigt (5-100 %). I kartläggningen 2016 svarade också 20 % av lärosätena att det hade en tjänst som finansierades inom ramen för UHR:s regeringsuppdrag om reell kompetens. Många lärosäten har utvecklat system och metoder för att bättre kunna hantera bedömning av reell kompetens, och det förefaller alltså som att flera lärosäten nu har tjänster inrättade specifikt för detta. Regional samverkan med exempelvis Arbetsförmedlingen och regionerna har utvecklats betydligt, och flera respondenter lyfter även det positiva med långsiktig samverkan, där parterna genom sina givna roller, t.ex. utbildning, arbetsmarknad, kompetensförsörjning, arbetsgivare, bidrar till gemensamma mål. Sammantaget uppger de flesta ett fortsatt stort engagemang och en vilja att arbeta med nyanlända och flyktingar, men att regelverk och annat som angavs som hinder i kartläggningen 2016 kvarstår till stor del även 2019.

I enkäten tillfrågades även om antalet utförda valideringar, väl medvetna om att det i dagsläget inte går att söka ut uppgifter om reell kompetens i antagningssystemet utan att en manuell hantering sker. Det går inte heller att söka ut utländsk reell kompetens. Därtill råder oklarhet kring definitionen av reell kompetens. En reflektion som UHR gjorde i sitt regeringsuppdrag kring att stödja lärosätenas arbete med bedömning av reell kompetens (REKO 2016-2018), var att den absolut vanligaste grunden för bifall för bedömning av reell kompetens var andra formella meriter, det vill säga vad som inte betraktas som reell kompetens i bedömningshänseende. I enkäten ställdes även frågor om lärosätenas specifikt riktade insatser och aktiviteter. Nedan lyfter vi några exempel av det som rapporterades.

Kompletterande utbildning för utländska akademiker med avslutad utbildning

Regeringen genomförde 2016-2018 en stor utbyggnad av kompletterande utbildning för personer med avslutad utländsk utbildning, både vad gäller antalet studieplatser och yrkesinriktningar. Sedan tidigare fanns kompletterande utbildningar för läkare, lärare, tandläkare, sjuksköterskor och jurister samt veterinärer. I utbyggnaden tillkom utbildning för biomedicinska analytiker, psykologer, apotekare, receptarier, ekonomer, ingenjörer och socionomer.

Det är fortfarande så att de tidigare kompletterande utbildningarna (vårstyrken och lärare) är de med flest antal studenter. Några lärosäten anger i sina fritextsvar att vissa inriktningar har haft liten efterfrågan (ekonomer, ingenjörer/arkitekter), medan andra har haft stor efterfrågan (legitimationsyrken). Andra lärosäten pekar på att många sökande faller ifrån på grund av att man inte uppnår behörighetskraven i svenska och engelska, samt svårigheten som föreligger i att möta individuella behov från en heterogen grupp på ett bra pedagogiskt och resurseffektivt hållbart sätt. Flera lärosäten tar upp bristande språkkunskaper som en stor utmaning.

Akademikerförbundet, SSR, har gjort en sammanställning över lärosätenas kompletterande utbildningar med fokus på antal tilldelade platser i form av helårsstudenter (HÅS) och dess utfall, tolkat som antal individer som påbörjat utbildningen. Sammanställningen tydliggör, även om vi inte har tillgång till siffror över söktryck, att det kan finnas problem med hur lärosätena formulerar sina behörighetskrav, som därtill inte alltid är nödvändiga, vare sig enligt förordningen för kompletterande utbildning eller för den sökandes möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen. Detta får till konsekvens en relativt låg antagningskvot, tabell 1.

Tabell 1. Kompletterande utbildning för personer med utländsk examen – antal platser och utfall 2018

Utbildning	Lärosäte	Antal HÅS	Utfall
<i>Ekonom</i>	MDH	5	i.u.
<i>Jurist</i>	SU	30	29
<i>Psykolog</i>	UU LU UmU	70	28
<i>Socionom</i>	GU SU UmU MaU	60	11
<i>Fysioterapeut</i>	KI	20	8
<i>Läkare</i>	LU GU UmU LiU KI	125	51
<i>Sjuksköterska</i>	GU KI LTU LnU HSiG	125	41
<i>Tandläkare</i>	GU KI MaU	46	21
<i>Barnmorska</i>	KI	15	5
<i>Biomedicinsk analytiker</i>	UU GU LiU HsiK	75	25
<i>Apotekare</i>	UU GU	105	i.u.
<i>Lärare förskollärare</i>	GU SU UmU LiU ÖrU MaU	550	308
<i>Arkitekt/ingenjör</i>	LU (I) KTH (A/I) ChTH (A/I)	145	5
<i>Veterinär</i>	SLU	i.u.	7

Summa

1371

532

Under våren 2019 hölls en konferens på temat *Erfarenhetsutbyte om kompletterande utbildningar*. En heldag för lärosäten och berörda aktörer med syfte att utbyta erfarenheter och blicka framåt kring arbetet med kompletterande utbildning för personer med utländsk examen. Både denna och föregående konferens med samma tema 2018 var välbesökt och fyller sin funktion vad gäller erfarenhetsutbyte. Under vårens möte lyftes bland annat frågan kring hur man ska tolka den nya förordningstexten¹, vilket en presentation hölls om från Stockholms universitet.

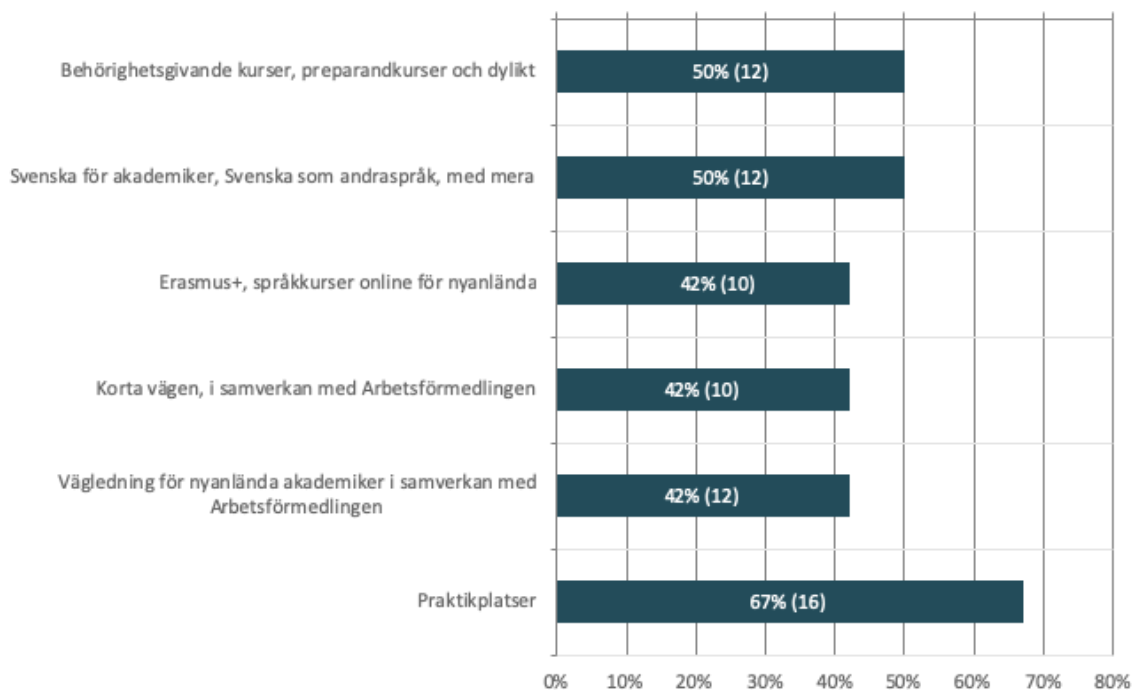
Passet om språkets betydelse för studier inom högre utbildning och yrkesutövande väckte många frågor och diskuterades intensivt. *Medskick från konferensen är att validering, antagning, uppföljning och språk är fortsatt bekymmersamt när det kommer till kompletterande utbildningar*. Hur kan sökanden tidigare hitta utbildningarna? Hur finansierar man sina studier? Studenter befinner sig mitt i livet, den personliga finansieringen kan vara bekymmersam. Språketutbildningen, hur kan den lösas på annat sätt då individen har rätt nivå teoretiskt men inte praktiskt? Förbättringsområden som identifierades är genomströmning, marknadsföring och samverkan med arbetslivet, distansutbildning, finansiering för validering och utbildningar med få studenter.

Praktik i staten, en insats med syfte att ge erfarenhet av arbete inom statliga myndigheter, gäller för personer med funktionsnedsättning samt nyanlända. Regeringen och Arbetsgivarverket uppmanade Sveriges myndigheter om att 2016-2018 erbjuda minst 1 000 praktikplatser per år, varav universitet och högskolor enligt uppmaningen skulle bidra med 153. Det sistnämnda gjordes med råge, tom juli 2016 hade 247 praktikplatser anordnats. Satsningen kvarstod även under 2019. Lärosätena har angivit att under det året anordnades 162 praktikplatser. Andra riktade insatser har även tillkommit så som exempelvis **moderna beredskapsjobb inom staten, riktat mot funktionshindrade och nyanlända**.

Språkkurs online, är ett annat initiativ från lärosätena som aktualiserades med anledning av flyktingsituationen. EU-kommissionen beslutade 2016, att språkkurser som normalt sett riktar sig till studenter och andra som ska utomlands genom Erasmus+, även ska kunna användas av nyanlända. Universitet, utbildningsanordnare och organisationer i Sverige tilldelades totalt 14 675 licenser för online-kurser i svenska för nyanlända, varav 13 765 licenser gick till universitet- och högskolor. Tio lärosäten uppgav i den uppföljande enkäten att dylika språkkurser fortfarande bedrivs, för närvarande med 987 deltagare.

Åtta lärosäten har angett att de har tagit emot forskare inom **Scholars at Risk**, endast ett lärosäte, Uppsala universitet, anger att de har mottagit studenter inom **Students at Risk**. I enkäten frågades även efter andra utbildningsrelaterade insatser som lärosätena medverkat i, varav ett urval visas i Figur 1.

¹Förordning om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning SFS 2008:1101 ändr. 2009:252; 2010:1841; 2014:1533.

Figur 1. Medverkan i ett urval av andra utbildningsrelaterade insatser för nyanlända akademiker

Samverkan med Arbetsförmedlingen och Etableringsuppdraget

Etableringsreformen 2010 syftade till att underlätta och påskynda nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet genom insatser som ska ge förutsättningar för egenförsörjning.

I december 2016 var 19 308 personer med eftergymnasial utbildning på två år eller längre inskrivna i etableringsuppdraget på Arbetsförmedlingen (AF). Motsvarande siffra för december 2019 är 6 600. Sammantaget har antalet personer i etableringsuppdraget minskat markant från december 2016, då totalt 64 033 personer var inskrivna, vilket är att jämföra med 29 345 inskrivna personer i december 2019.

Arbetsförmedlingens prognos ligger på en genomströmning på cirka 20 000 personer per år från och med 2020. Tabell 2 nedan visar situationen 2016 jämfört med 2019.

Tabell 2. Antalet inskrivna i etableringen, uppdelat per län, år 2016 och 2019. (Totalsumman innefattar samtliga inskrivna, oavsett utbildningsnivå).

LÄN	2016		2019		
	Eftergym nivå 2 år eller mer	Totalsumma	Eftergym nivå 2 år eller mer	Fou-nivå	Totalsumma
Blekinge län	529	639	123	2	156
Dalarnas län	428	539	104	0	127
Gotlands län	21	25	11	0	14
Gävleborgs län	575	706	100	2	124
Hallands län	598	713	199	2	241
Jämtlands län	151	203	43	1	60
Jönköpings län	868	1066	211	5	261
Kalmar län	541	647	162	2	192
Kronobergs län	303	352	141	0	181
Norrbottnens län	156	201	67	2	85
Skåne län	1922	2320	841	9	1009
Stockholms län	1818	2268	1057	11	1274
Södermanlands län	623	760	160	4	198
Uppsala län	355	441	186	3	226

Värmlands län	305	380	129	0	154
Västerbottens län	145	182	108	2	124
Västernorrlands län	368	462	88	1	107
Västmanlands län	544	657	165	1	202
Västra Götalands län	2378	2843	972	10	1144
Örebro län	647	806	197	1	226
Östergötlands län	742	874	252	1	279
Totalsumma	14017	17085	5316	59	6384

Snabbspår

Arbetsförmedlingen har ett antal insatser som deltagare inom etableringsuppdraget kan ta del av. Snabbspåren består av paketerade kedjor av insatser vilka syftar till att ta vara på nyanländas kompetens inom olika bristyrken. Ett snabbspår kan exempelvis innehålla validering, praktik, språkinsatser och arbetsmarknadsutbildning. Snabbspåren initieras av arbetsmarknadens parter utifrån yrkesområden där det finns arbetskraftsbrist. Några snabbspår finns inom yrken som kräver akademisk examen. I dessa fall har AF ingått överenskommelser med lärosäten om uppdragsutbildning, i vissa fall upp till 30 högskolepoäng. För att ta vara på kompetens trots att det är svårt att fylla platser på campusförlagda utbildningar genomförs nu flera uppdragsutbildningar inom ramen för snabbspår som distansutbildningar.

2016 fanns det 14 snabbspår inom ett 20-tal yrken, 2019 omfattas ett 30-tal yrken. I år har fyra, istället för tidigare sex lärosäten, överenskommelse om snabbspår för lärare och förskollärare. Minskningen beror på vikande deltagarunderlag. Snabbspår för socialt arbete har pausats på grund av att det saknas tillräckligt antal deltagare med rätt kompetens som är inskrivna på AF. Inströmningen till etableringsuppdraget har minskat och av de som kommer har en lägre andel akademisk examen än tidigare.

Tillgänglig statistik från Arbetsförmedlingen visar antalet individer som har genomgått en kompletteringsutbildning på ett lärosäte som en del av snabbspåret. 19 personer har genomgått snabbspåret för djursjukskötare och 22 personer läser för närvarande utbildningen sedan hösten 2019; 225 personer har genomgått utbildningen för samhällsvetare; och 18 personer i socialt arbete. Legitimationsyrken inom hälso- och sjukvård har haft totalt 232 deltagare, varav 206 läkare och 26 sjuksköterskor (t.om januari 2020). Vad gäller lärare har 1 566 personer anvisats 2016-2019. Rekrytering pågår för nya omgångar.

Korta vägen är en utbildningsinsats för utländska akademiker som upphandlas av Arbetsförmedlingen. Utbildningsinsatsen upphandlas vart fjärde år, och är öppen för olika typer av utbildningsanordnare. I det befintliga avtalet är det ett fåtal lärosäten som är leverantörer av Korta vägen. Dock är det ett krav i upphandlingen att alla leverantörer av Korta vägen ska vara knutna till ett lärosäte. I flera snabbspår ingår dessutom Korta vägen som en förberedande insats, där lärosätet och Korta vägen har ett fördjupat samarbete om innehållet.

Vägledning för nyanlända akademiker i samverkan med Arbetsförmedlingen bedrivs av tio lärosäten, något som tillkommit sedan förra kartläggningen 2016. Erfarenheterna är positiva, och har bland annat lett till kompetensutveckling för respektive sektors vägledare.

Pilotverksamhet för bedömning av reell kompetens inom högskolan (REKO)

Universitets- och högskolerådet (UHR) ansvarade under 2016-2018 för ett regeringsuppdrag vilket syftade till att etablera långsiktiga strukturer för bedömning av reell kompetens inom högskolan (REKO). Det bedrevs ett omfattande utvecklingsarbete av 23 lärosäten, där särskilda utvecklingsmedel, 30 miljoner kronor per år, var avsatta för att utveckla metoder och strukturer för validering och bedömning av reell kompetens inom högskolan (Universitets- och högskolerådet, 2019). Det är ett gediget utvecklingsarbete som har bedrivits, nedan följer några exempel.

Malmö universitet beslutade våren 2017 om en implementering av processtrukturer för validering vid universitetet (Struktur för valideringsprocesser vid Malmö högskola 2017). Projektet möjliggjorde en snabbare implementering av valideringsprocessen och bidrog även till den nationella utvecklingen. Vad gäller bedömning av reell kompetens för behörighet anser Mau att processtrukturen till stor del är införd vid universitetet, och att den tillämpas även i praktiken.

Valideringsnätverk Väst har i sitt projekt utvecklat systematiserade gemensamma bedömningar. De sju involverade lärosätena har arbetat utifrån intentionen att ta fram en gemensam överenskommelse med avsikten att godta varandras bedömningar vid tillträde och tillgodoräknande. De har tagit fram en stödmanual för alla som är involverade i valideringsprocessen, där man utgått från rollerna i en dylik process; kartläggare, bedömare och beslutsfattare.

Pernilla Hultberg, projektledare för Valideringsnätverk Väst har i en artikel i Universitetsläraren även lyft hur ett otydligt regelverk hindrar utvecklingen av validering av reell kompetens.

Socialhögskolan vid Lunds universitet har bedrivit en studie vilken har resulterat i en forskningsrapport, som utvecklar dels en valideringsmodell för tillgodoräknande, dels ämnesspecifika valideringskriterier för socionomexamen. Rapporten omfattar även resonemang om tillämpning, vilka risker som kan finnas samt vilken potential validering har inom högskolan.

Under 2018 erhöll Malmö universitet, Högskolan Väst och Umeå universitet av UHR ett kompletterande nationellt samarbetsprojekt kring utvecklingen av praxis för validering av formella, icke-formella och informella kompetenser vid svenska lärosäten. Målet med projektet var att få till stånd en nationell diskussion om lärosätenas praxis inom validering av högre utbildning med inspiration från europeiska erfarenheter och tillgänglig forskning. Se rekommendationer i rapporten *Utveckling av validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande inom högre utbildning*.

Studentengagemang

Vid en stor del av Sveriges lärosäten har under perioden 2016–2019 studentkårerna spelat en aktiv roll i flyktingmottagandet. Sveriges förenade studentkårer (SFS) har även på nationell nivå tagit ställning för att nyanlända ska få tillträde till högre utbildning i Sverige.

Sveriges förenade studentkårers (SFS) dåvarande ordförande Caroline Sundberg skrev på SFS hemsida redan den 10 september 2015 om att SFS "stämmer in i kravet på att Sverige ska ta emot fler människor som befinner sig på flykt". Sundberg skrev bland annat att "högskolan ska vara öppen för alla, även de flyktingar som är studenter eller skulle vilja studera", att SFS ser högre utbildning som "en väg till integration" och att akademien borde "göra mer för att ta emot och ta hand om de personer som kommer hit".

SFS gick senare ut med "fyra förslag för ett öppet kunskapssamhälle". Huvudpunkterna var:

1. Låt asylsökande studera på svenska lärosäten
2. Tydlig och effektiv validering av utländska utbildningsmeriter
3. Avskaffa studieavgifterna för utomeuropeiska studenter
4. Låt högre utbildning vara en väg för fler människor att komma till Sverige

Under åren 2016–2019 har SFS i anslutning till flyktingfrågor framför allt lyft behov av bättre validering samt lösningar inom tillträdessystemet och KPU.

Exempel på lokal nivå

Utöver SFS har ett urval av lokala studentkårer från olika delar av Sverige kontaktats i arbetet med denna rapport i syfte att lyfta exempel på olika sätt som de arbetat med flyktingfrågor under perioden. Kårerna vittnar om ett stort samhällsintresse bland studenterna, som tagit sig uttryck i såväl aktiva ställningstaganden som sociala evenemang.

Redan under hösten 2015 tog Studentkårerna i Malmö tillsammans med ledningen för dåvarande Malmö högskola initiativet till att starta plattformen "Malmö University for Refugees". Akut humanitär insamling via Röda Korset drevs via plattformen och en Facebookgrupp etablerades vilken fortfarande är aktiv. Flera studenter med egen flyktingbakgrund stöttade aktivt med deltagande i språkcaféer, idrotts- och kulturaktiviteter för barn och ungdomar och information på olika språk till ensamkommande barn. Vid flera utbildningar tog studenterna aktivt initiativ till att genomföra särskilda projekt för lärande utifrån flyktingperspektiv. Inom mentorverksamheten Näktergalen ges studenter och skolbarn möjlighet att mötas med syfte till integrering och långsiktigt bidra till breddad rekrytering.

Umeå studentkår uppger att flyktingfrågor var prioriterade för kåren, framför allt under perioden 2016–2018. Alla studentkårer vid Umeå universitet var delaktiga i att tillsammans med universitet ta fram projektet "Open University" verksamhetsåret 2015/2016 som pågick fram till 2018. Genom att samarbeta med utomstående organisationer var syftet med "Open University" att öka kontaktytan för nyanlända och skapa olika typer av aktiviteter för att främja breddad rekrytering och breddat deltagande. Umeå studentkår anordnade bland annat en alkoholfri sittning 2016 i syfte att främja möten mellan studenter och nyanlända samt en futsaltturnering tillsammans med en interkulturell

idrottsförening 2017. Dessutom anordnades flertalet föreläsningar inom ramen för "Open University".

Stockholms universitets studentkår (SUS) drev 2018 ett språkcafé för nyanlända tillsammans med Folkuniversitetet i syfte att introducera nyanlända för universitetsvärlden samtidigt som de fick öva på svenska språket.

Det studiemotiverande mentorskapsprogrammet Mitt livs val (MLV) där studenter agerar mentorer för nyanlända och ensamkommande ungdomar hålls i både Stockholm och Göteborg. Till exempel har Stockholms universitets studentkår (SUS) hållit i programmet sedan 2018 i samarbete med Samverkansavdelningen vid Stockholms universitet. Sedan ht-19 delar Studentavdelningen vid lärosätet och SUS på ansvaret. Programmet innehåller en mångfalds- och mentorutbildning för mentorerna (studenter) och fyra träffar då mentorer och adepter (ungdomar) samtalar, tar del av föreläsningar, får information om högskolan, lär sig studieteknik m.m. under handledning av MLV. Cirka tjugo ungdomar och tolv mentorer deltar per program och på SU arrangeras två starter varje termin i dagsläget. Intresset från studenter vid lärosätet att axla mentorrollen har varit mycket stort.

Lunds universitets studentkårer (LUS) har i sitt kommunpolitiska ställningstagande (senast uppdaterat 2018) lagt särskild vikt vid flyktingfrågor. Kårerna betonar att Lunds kommun "har ett stort ansvar i inkludering- och integrationsprocessen av nyanlända akademiker". Validering av akademiska meriter och undervisning i svenska språket lyfts fram som särskilda åtgärder som kräver samverkan mellan kommunen och universitetet.

Exempel på regional samverkan

För en lyckad etablering och integrering av nyanlända akademiker är samverkan mellan regionala myndigheter och näringslivet centralt. Under de senaste åren har lärosäten på många olika sätt försökt att bidra till att etableringen av nyanlända akademiker underlättas. I flera regioner gjordes tidigt försök att samverka i flyktingfrågan, men man fick också samtidigt en stor medvetenhet om komplexiteten i denna typ av samverkan. Det är svårt att i detalj redogöra för alla nationella initiativ, varför nedanstående får tjäna som exempel, i vilka ett urval av arbetsgruppens medlemmar har medverkat.

Region Skåne

Den skånska delen av nätverket Lärosäten Syd, dvs Lunds universitet, Malmö universitet, Högskolan Kristianstad och Sveriges lantbruksuniversitet, Alnarp, har sedan 2016 samarbetat i olika projekt med andra myndigheter i Skåne, såsom Länsstyrelsen, Arbetsförmedlingen, Region Skåne och Kommunförbundet Skåne. Även samarbete med Folkhögskolorna och Folkuniversitetet initierades och pågår. Vid projektstarten upplevdes att det fanns en mycket stor välvilja och ett stort engagemang från alla delar av samhället, men många insatser var okoordinerade och mycket arbete utfördes dubbelt. *Nyanlända akademiker - snabb väg in på arbetsmarknaden* är ett större regionalt projekt kring kompetensförsörjning och integrationen av nyanlända på arbetsmarknaden, vilket också blev ett lärandeprojekt för att kartlägga hinder för etablering av nyanlända akademiker. Projektet genomfördes som ett samarbete mellan Kommunförbundet Skåne, Länsstyrelsen Skåne, Arbetsförmedlingen, Lunds universitet, Malmö universitet, och Region Skåne.

Kartläggning av hinder för etablering av nyanlända akademiker

För att säkerställa att rätt insatser initieras för att möta de utmaningar och flaskhalsar som står i vägen för en effektiv etablering av nyanlända akademiker gjordes en kartläggning. Denna summerade relevanta rapporter och forskning gällande etablering av nyanlända samt genomförde

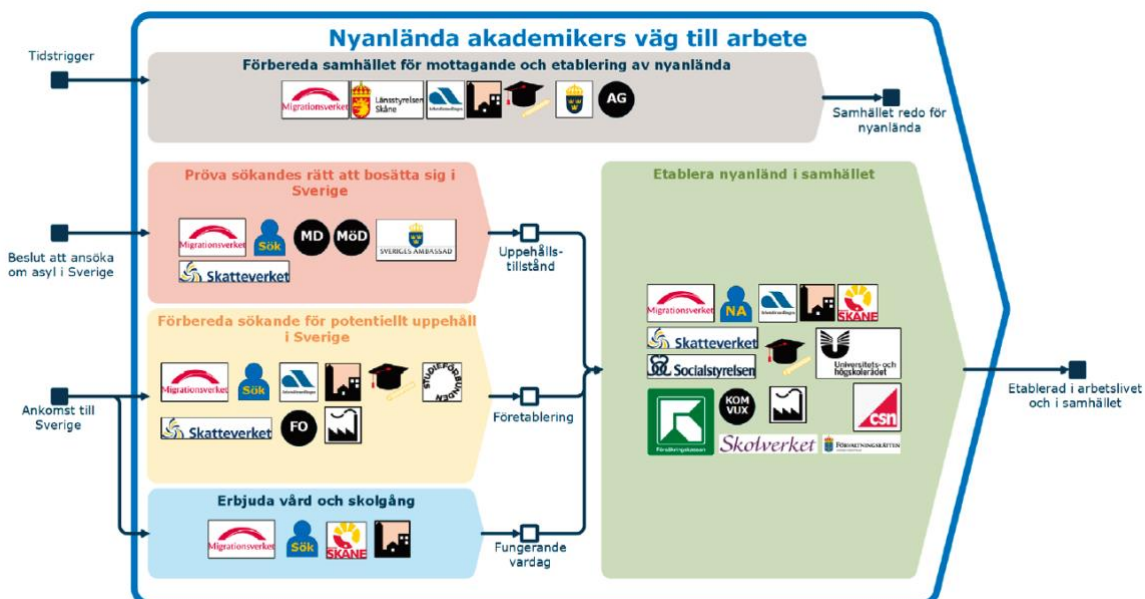
workshops och intervjuer med personer involverade i projektet, offentliga aktörer och arbetsgivare i Skåne. Resultatet pekade ut åtta områden med utmaningar och sju centrala flaskhalsar.

Studien konstaterade att språkkunskaper i svenska utgör den största utmaningen för en effektiv etablering av nyanlända akademiker i arbetslivet. Orsaken till att språket bedöms som ett centralt hinder är att brister i språkkunskaper begränsar möjligheterna för såväl studier som deltagande i arbetsliv. Studien visade också på ett stelbent och oflexibelt system som resulterar i effektivitetsförluster av de insatser som erbjuds nyanlända akademiker. Behovet av ökad flexibilitet och individanpassade lösningar visade sig vara centralt för att uppnå en effektivare etablering av nyanlända akademiker.

Arbetsförmedlingen är den nationella aktör som hittills har haft centralt ansvar för etableringsprocessen. Ansvar för att stärka nyanländas akademikers möjlighet till etablering på skånska arbetsmarknaden ligger dock hos flera aktörer. För att etableringsinsatserna ska lyckas krävs att lärosätena och övriga myndigheter, tillsammans med civilsamhället, arbetsgivare, och Arbetsförmedlingen tar ett gemensamt grepp om helheten. Från rapporten har nedanstående figur hämtats för att visa komplexiteten av de processer som ingår i etableringen, Figur 2.

Inom projektet, *Nyanlända akademiker - snabb väg in på arbetsmarknaden* med delfinansiering från Tillväxtverket, genomfördes också i samverkan med Arbetsförmedlingen två piloter med kompletteringsutbildningar riktade till nyanlända akademiker, civilingenjörer (Lunds universitet) respektive studiehandledare (Malmö universitet). I projektet ingick hela kedjan från kartläggning, validering, prövning och kompletteringsutbildning. Parallellt med detta utvecklades och bedrevs kvalificerad SFI-undervisning av lärosätena.

Utifrån de lärdomar som drogs utvecklades två ytterligare utbildningar som fortfarande pågår; en för webb-och systemvetare kompletteringsutbildning (ej att förväxla med kompletterande utbildning) och en för att förbereda inför kunskapsprov inför ansökan om legitimation för läkare. Det senare utgör ett samarbete sedan 2017 mellan Medicinska Fakulteten och Sjukvården i Skåne och Arbetsförmedlingen, och är nu en del av det nationella snabbspåret för legitimationsyrken, där Region Skåne finansierar de deltagare som inte är inskrivna på AF.

Roller			
	Migrationsverket		Arbetsgivare
	Regeringen		Sökande
	Länsstyrelsen		Nyanländ
	Arbetsförmedling		Skatteverket
	Kommun		Studieförbunden
	Lärosäte		Region Skåne
			Försäkringskassan
			Skolverket
			Universitets- och högskolerådet
			Centrala studiestödsnämnden
			Socialstyrelsen
			Förvaltningsrätten
			Migrationsdomstolen
			Migrationsöverdomstolen
			Sveriges ambassad
			Övriga aktörer
			Komvux
			Frivilligorganisationer

Figur 2. Etableringens fem processer och all de aktörer verksamma med insatser inom etableringens olika processer (från Nyanlända akademiker - snabb väg in på arbetsmarknaden - Region Skåne 2018).

Arbetsförmedlingen har tillsammans med Malmö universitet och Malmö stad genomfört ett antal snabbspår för lärare och förskollärare på arabiska. Denna insats har möjliggjort att nya resurser kunnat bibringas skolverksamheterna i staden.

Vägledning för nyanlända akademiker - NYAK

Ytterligare ett viktigt projekt bör nämnas, NYAK - Nyanlända Akademiker, som är ett samarbetsprojekt initierat av Malmö universitet för studievägledning av nyanlända akademiker. Projektet är finansierat av Arbetsförmedlingen, och omfattar alla de skånska lärosätena och Arbetsförmedlingen, med syfte att ge skräddarsydd information och vägledning för nyanlända akademiker som ingår i Arbetsförmedlingens etablering.

Region Östergötland

Linköpings universitet (LiU) engagerade sig tidigt i snabbspårsverksamhet för att bidra till nyanländas etablering, dels för lärare och dels för medicinskt utbildad personal i samarbete med Region Östergötland. LiU har också samarbetat med Arbetsförmedlingen gällande praktikplatser för nyanlända akademiker samt stöttat en rad utvecklingsprojekt som studenters och anställda ansökt om och verkställt.

Exempel på utvecklingsprojekt var anordnandet av studiebesök för skolor med hög andel nyanlända elever, juridisk vägledning för nyanlända, estetisk workshop för nyanlända med familjer samt utbildningsinsats för aktörer som arbetar med hbtq-flyktingar. LiU har drivit Korta vägen samt ökat insatser för att marknadsföra vägar till att påbörja, komplettera eller validera utbildning såsom kurser i svenska, kompletteringsutbildningar, basår och aspirantutbildningen.

Västra Götaland

Lärosätena i Västra Götalands region har gemensamt i olika konstellationer och tillsammans med regionen samt andra aktörer i området samverkat för asylsökande och nyanländas inkludering. Göteborgs universitet, Högskolan i Borås och Högskolan Väst samverkade 2015 -2018 med Västra Götalandsregionens genom ett gemensamt Regionalt forskningsråd för interkulturell dialog. Rådet arrangerade seminarier och konferenser samt initierade och drev ett antal mindre forskningsprojekt där också andra aktörer medverkade. Inom projekten utvecklades kunskap om flyktingars, asylsökandes och nyanländas situation. I Göteborg har Arbetsförmedlingen tillsammans med universitetet, förutom snabbspår för lärare och förskollärare även arrangerat information- och

vägledningsträffar. Högskolan Väst har sedan 2018 ett samverkansavtal med Arbetsförmedlingen i nordvästra delen av regionen (Fyrbodalen) rörande vägledningssamtal för akademiker i etablering.

Valideringsnätverk Väst samordnas av Göteborgs universitet och består av sammanlagt sju lärosäten – Chalmers, Göteborgs universitet, Högskolan i Borås, Högskolan i Halmstad, Högskolan i Skövde, Högskolan Väst och Jönköping University. Inom nätverket har man tillsammans arbetat fram en stödmanual som kan användas för validering relaterad till akademisk utbildning. Manualen är utformad som ett metodmaterial för bedömning av reell kompetens vid tillträde till utbildning, tillgodoräknande av utbildning och för validering av avslutad akademisk utbildning med ofullständig dokumentation. Valideringsnätverket Väst vilar på en överenskommelse om samverkan i syfte att stödja fortsatt samarbete kring validering av reell kompetens där lärosätena tar stöd i varandras bedömningar och därmed möjliggörs att en bedömning som är gjord på ett lärosäte ska kunna godtas av övriga lärosäten. För mer information se: <https://medarbetarportalen.gu.se/educational-affairs/current-projects/finished-projects/?;jsessionid=1p3odwpo820ou1w0ss6wsch2hh?selectedSegment=valideringsprojekt&t&skipSSOCheck=true>.

Mentorskap Tillsammans med bland annat Integrationscentrum i Göteborgs Stad samarbetar Göteborgs universitet sedan tre år tillbaka i mentorsprogrammet "Universitetsvän" med fokus på ömsesidigt lärande och utveckling. Det totala antalet deltagare uppgår till ca 150 personer som bildar mentorspar bestående av 75 studenter vid Göteborgs universitet och 75 nyanlända. Programmet innehåller dels fem tematiska träffar varannan vecka och dels individuella möten mellan deltagarna och deras mentorer. Teman som behandlats vid dessa träffar /workshops har handlat om mentorskapsrelation, kommunikation, interkulturell kompetens, välbefinnande och mental hälsa, samt värderingar och beslutsfattande.

Konsten att delta Väst Göteborgs universitet tillsammans med Kultur i Väst, Västra Götalandsregionen, deltar i projektet "Konsten att delta Väst" som drivs av Konstnärernas Riksorganisation. Projektets övergripande syfte är att genom mentorskap ge stöd till nyanlända och/eller utlandsfödda bild- och formskapare att komma in i den svenska samhällsstrukturen med fokus på kultur och konst. En grupp professionella bild- och formskapare som redan är etablerade i Sverige knyter här kontakt med nyanlända utländska kollegor för att erbjuda en sex-månaders ömsesidig lärandeprocess där en etablerad konstnär/bild- och formgivare fungerar som mentor till en kollega som är ny i Sverige. Programmet är en del av ett nationellt projekt där Kultur i Väst och Göteborgs universitet bidrar med utformning av stödmaterial, introducerande workshops och en avslutande träff efter sex månader. GU:s ansvar och roll inom detta samarbete bygger på universitetets mentorsprogram "Universitetsvän". Första gruppen av sammanlagt tre som startat under 2019 inom "Konsten att delta Väst" avslutade sitt sex månaders långa matchningsprogram den 12 december 2019. Det var ett känsloladdat ögonblick då det visade sig att programmets mål uppnåtts och lett till nya samarbetsprojekt för mentorsparen i form av tematiska utställningar, studieresa i Mellanöstern, gemensam konstateljé och ett konstnärernas mammakollektiv.

Regionen var en partner för de västsvenska lärosätenas arbete inom ramen för REKO-projekten. Samverkan har dessutom skett i en lång rad sammanhang där lärosäten samt regionen deltagit tillsammans med den av asylsökande egenorganiserade föreningen Support Group Network, (SGN). Ett sådant exempel är då Västra Götalandsregionen 2017 tog emot besök från European Integration Network. I det arrangemanget var bland andra Göteborgs Universitet, Högskolan Väst och SGN delaktiga. Många av SGN:s aktiviteter och projekt har haft stöd från regionen och deltagande från de västsvenska lärosätena. Högskolan Väst har ett särskilt samverkansavtal med SGN.

Projektet *Inclusive Internationalisation* med start 2017 syftar till att underlätta inträdet på den svenska arbetsmarknaden för nyanlända (definierat som att ha varit i Sverige högst 5 år) med forskarbakgrund. Inclusive Internationalisation organiseras av Göteborgs universitet, Chalmers, Högskolan Borås och Högskolan Väst i samarbete med Arbetsförmedlingen med delfinansiering från STINT. Genom en serie workshops (4 st) får de nyanlända kunskap om forskningsverksamhet i Sverige samt möjlighet att utveckla generiska färdigheter som behövs i arbetslivet.

Region Västernorrland och Jämtland Härjedalen

Mittuniversitetet (MiU) har i samverkan med Folkuniversitetet utifrån ett gemensamt samarbetsavtal, arbetat med inkluderingsfrågor. Arbetet inriktades på gemensamma inkluderande aktiviteter i integrationsarbetet med tyngdpunkt i region Västernorrland och Jämtland Härjedalen.

MiU har erbjudit Vardagssvenska på en rad platser i regionen. Lärosätet har funnits på många av regionens asylboenden och bedrivit undervisningen på plats, för att underlätta för deltagarna. Kursledarna i Vardagssvenska har oftast ett annat språk än svenska som modersmål, vilket är en stor tillgång i undervisningen eftersom det förenklar kommunikationen mellan deltagare och lärare och på så sätt skapar en gynnsam lärsituation. Kurserna förbereder deltagarna inför fortsatta studier på SFI.

Med målet att bygga upp valideringskompetens vid Mittuniversitetet och Folkuniversitetet genomförs valideringsarbete på våra Campusorter och genom uppsökande verksamhet. Målsättningen var också att samordna olika valideringsinsatser och tydliggöra verktygslådan av de valideringsinstrument som finns.

”Open lecture” var en föreläsnings- och lektionsserie vilken vänder sig till alla som vill träna och utveckla sin svenska och utgör inte en kurs i traditionell bemärkelse. I ”Open lecture” möter man olika lärare, föreläsare och inspirationspersoner som bidrar på olika sätt.

Kan vi bli bättre på att öppna upp och tillgängliggöra våra lärosäten?

Grundläggande behörighet till svensk högre utbildning förhåller sig i huvudsak till formell förutbildning. Utbildningar inom högskolan bygger på den grund som svensk gymnasieskola ger. Avgörande är dock att ha *förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen*. Validering av reell kompetens för behörighet är sedan många år en rättighet för sökande till högskolan. Validering kan även vara ett verktyg för *breddad rekrytering*, vilket Universitets- och högskolerådet (UHR) visar i en genomförd kartläggning. Kartläggningen verifierar också att det råder konsensus bland lärosäten om att bedömning av reell kompetens bidrar till breddad rekrytering (UHR 2016).

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) framhåller i en rapport om framtidens behov av högskoleutbildade att det behövs fortsatta insatser att bedöma tidigare utbildning eller validera annan erfarenhet i relation till högre utbildning. Målet är att individer ska kunna använda denna bedömning vid ansökan till eller för tillgodoräknande inom högre utbildning, eller för att kunna bli yrkesverksam i den eller de sektorer som utbildningen och erfarenheten är relevant för (UKÄ 2019, s. 34). Det som efterfrågas från flera av arbetsmarknadens parter är ett mer flexibelt system, som bättre möter upp individens behov i *det livslånga lärandet*.

Validering och Valideringsdelegationen (2015-2019)

Europeiska unionens råd beslutade 2012 om rekommendationen gällande validering av icke-formellt och informellt lärande, för att främja utvecklingen av system för validering. Sverige har ställt sig

bakom rekommendationen och åtog sig därmed att senast 2018 ha inrättat arrangemang för validering som gör det möjligt för enskilda att få sin samlade reella kompetens bedömd och erkänd.

Valideringsdelegationen har i sitt arbete haft att följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom valideringsområdet. Det återstår enligt delegationen ett arbete för att strukturerna för validering ska bli överblickbara, effektiva och långsiktigt hållbara. För att få till stånd ett nationellt, sammanhållet och permanent system för validering behövs en tydligare reglering, en ändamålsenlig övergripande organisering samt finansieringslösningar som ger stabila förutsättningar för utveckling och incitament för att genomföra validering.

Delegationen konstaterar att medan Skolverkets och Myndigheten för yrkeshögskolans uppdrag att främja validering har förtydligats under senare år, har Universitets- och högskolerådet för närvarande inget uppdrag att främja validering inom högskolan, vilket ger sämre förutsättningar för att etablera varaktiga strukturer för arbetet med bedömning av reell kompetens inom högskolan. I Valideringsdelegationens delbetänkande "Validering i högskolan - för tillgodoräknande och livslångt lärande" (SOU 2018:29) rekommenderas att lärosätena samarbetar för att ta fram gemensamma riktlinjer i form av rekommendationer för arbetet med erkännande av tidigare lärande. I slutbetänkandet "Validering - för kompetensförsörjning och livslångt lärande" (SOU 2019:99) föreslås att Universitetskanslersämbetet ges uppdrag att i samverkan med Universitets- och högskolerådet leda arbetet med att ta fram rekommendationer för lärosätenas arbete med validering. Vi anser dock att lärosätena äger denna fråga och fortsatt bör utveckla och anpassa de modeller som tagits fram inom REKO projektet. Sveriges universitets- och högskoleförbund ser vi utgör en samlad kraft för att leda och ta fram gemensamma rekommendationer för validering.

I Valideringsdelegationens slutbetänkande föreslås en ny övergripande förordning om validering. Vidare föreslås att bestämmelser om behörighet för tillträde till utbildning och om möjlighet till tillgodoräknande inom utbildning i högskola och yrkeshögskola ska tillföras en upplysning om möjlighet till validering enligt den övergripande förordningen om validering.

Våra gemensamma utmaningar

Arbetsgruppen för flyktingfrågor ser det som synnerligen viktig att förändringar görs på nationell nivå så att integreringen av den förhållandevis stora gruppen invandrade akademiker som valt Sverige som sitt nya hemland avsevärt förbättras. Dessa individer utgör en viktig potentiell resurs för kompetensförsörjningen i Sveriges framtida akademiska miljöer, offentliga och privata sektor, till en i jämförelse ringa utbildningskostnad. Genom dagens regler om uppehållstillstånd tvingas individer i första hand att prioriterar arbete före utbildning, vilket gör att samhället går miste om ett värdefullt och långsiktigt akademisk kompetenstillskott.

Utbildningsinsatser som ges av lärosätena är av hög kvalitet och är attraktiva för arbetsgivare med behov av kvalificerad arbetskraft. För dessa arbetsgivare innebär det ett betydande tillskott av kompetens med en relativt liten insats. För de nyanlända akademikerna själva, som behöver etablera nya nätverk och plattformar för sin fortsatta karriär i ett nytt land, är att tidigt komma i kontakt med den akademiska miljön både motiverande och identitetsstärkande.

En positiv bieffekt av att lärosätena möter upp behoven hos nyanlända akademiker med olika insatser är att akademins internationella nätverk breddas och internationalisering på hemmaplan stärks. Detta möjliggör i sin tur mångfald i byggandet av en attraktiv internationell mötesarena för alla med akademisk kompetens och bidrar till att stärka Sverige som kunskapsnation.

Med ett större ansvar och långsiktiga resurser för landets universitet och högskolor för nyanlända akademikers integrering i akademiska miljöer och etablering på arbetsmarknaden, skulle samhällets insatser bli mer effektiva än de är idag.

Under 2018 gjordes vissa författningsförändringar för att underlätta för nyanlända. Trots detta kvarstår problem både på individ- och systemisk nivå, för att högskolesektorn effektivt ska kunna befrämja svensk arbetsmarknad med de akademiska kompetenser som nyanlända akademiker besitter. De svenska universiteten och högskolorna har, särskilt under de senaste tre åren, utvecklat och etablerat strukturer för inkludering av nyanlända, men såväl brister i det svenska regelverket som i tillgängliga resurser hindrar oss från att delta effektivt i att främja akademikers etablering och integrering både i det offentliga och i näringslivet.

Förslag på förändringar i regelverk och allokering av ekonomiska resurser

Lärosätesrepresentanterna i SUHF:s arbetsgrupp för flyktingfrågor föreslår följande:

- Tillvarata utländska akademikers kompetens – för framtida kompetenstillskott och förändra lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige
- Underlätta för fler att komma i fråga för kompletterande utbildning
- Påskynda arbetet med att utveckla validering och bedömning av reell kompetens
- Ytterligare förbättra för lärosätena att kunna ge behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildningar
- Ge lärosätena möjlighet att erhålla betygsrätt för SFI
- Förändra förordningen om uppdragsutbildning

Tillvarata utländska akademikers kompetens – för framtida kompetenstillskott

Påbörjade studier på en kompletterande utbildning och högre utbildning i allmänhet ska kunna ge möjlighet till permanent uppehållstillstånd på likvärdigt sätt som ett arbete.

De tillfälliga uppehållstillstånden och villkoren för att få ett permanent uppehållstillstånd innebär ett hinder för en långsiktig inkludering på arbetsmarknaden. Att få permanent uppehållstillstånd, och därmed möjlighet till familjeåterförening, är idag enbart möjligt om personen kommer i arbete. Risken är överhängande att nyanlända med akademisk utbildning istället för att välja kompletterande utbildning väljer ett arbete de är överkvalificerade för. Detta utgör också ett problem för svenska arbetsgivare som i nuläget har stor brist på arbetskraft inom just dessa högspecialiserade yrken. Dagens regler om permanenta uppehållstillstånd gör därför att Sverige går miste om att nyanlända akademikers kompetens tas tillvara. För att inte snedvrida incitamenten till att söka utbildningar bör arbete och att påbörja en studiemedelsberättigad utbildning på högskolenivå ses som likvärdigt ur etableringssynpunkt, och även behandlas som likvärdigt vad gäller möjlighet till permanent uppehållstillstånd. Ur ett samhälleligt perspektiv är det en stor vinst om nyanlända ges möjlighet att få permanent uppehållstillstånd om de väljer att satsa på högskolestudier.

Underlätta för fler att komma i fråga för kompletterande utbildning

Högskolan har enligt HF ansvaret att bedöma reell kompetens för tillträde och ska till en kompletterande utbildning kunna anta sökande; med nästan avslutad utbildning samt sökande med ofullständig utbildningsdokumentation, som bedöms ha förutsättningar att kunna genomföra den kompletterande utbildningen för att få behörighet att utöva yrket den utländska utbildningen förberett dem för.

Kompletterande utbildningar är avsedda att ge de studerande möjlighet till anpassad komplettering av sin tidigare utbildning för att de ska kunna utöva sitt yrke i Sverige. Därigenom underlättas också tillvaratagandet av den kompetens som kommer från andra länder. Utöver behörighetskravet om en avslutad utländsk utbildning får högskolan sätta upp särskilda krav på förkunskaper. Dessa krav ska vara nödvändiga för att studenten ska kunna tillgodogöra sig utbildningen (5 §). För att inte riskera att försena individens väg tillbaka till sitt yrke bör sådana krav på förkunskaper sättas i relation till högskolans möjligheter att ge t.ex. språkstöd och ett individuellt anpassat upplägg inom utbildningens ram. Genom förändringar i förordningen (SFS 2018:1497) har det getts ökade möjligheter att snabbare stödja den nyanländes väg till arbete. Det är viktigt att undvika förkunskapskrav som egentligen inte är nödvändiga. Ju högre förkunskapskrav som sätts upp desto längre tid kan förflyta innan utbildningen kan påbörjas. Sådana förseningar riskerar att leda till att yrkeskompetensen försämras medan personen tillägnat sig formella förkunskaper som med relevant utformat stöd inte hade varit nödvändiga för att klara utbildningen

Förordningen om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning (SFS 2008:1101) har ändrats i linje med tidigare förslag från SUHF (SFS 2018:1497 samt 2018:1506). Gruppen som kan komma ifråga för utbildningen har vidgats och det har införts en möjlighet att utöver den maximala omfattningen om 120 hp också kunna ge kompletterande språkutbildning upp till 30 hp. Förordningen syftar till kompletterande utbildning för personer ”som har en *avslutad* utländsk högskoleutbildning eller en *annan avslutad* utländsk eftergymnasial utbildning som motsvarar en utbildning enligt högskolelagen ...”. Målet med utbildningen ska vara att avlägga en examen enligt högskolelagen motsvarande den utländska utbildningen eller få kunskaper för eller kunna få behörighet att utöva yrket den utländska examen förberett dem för. Med förändringen fördes det in en ny formulering där utbildningen också kan syfta till att få kunskaper för att i Sverige utöva ett yrke som den utländska utbildningen är relevant för. För att vara behörig till kompletterande utbildning måste en student ha en avslutad utbildning och uppfylla krav på förkunskaper som högskolan ställer. Förändringen har vidgat kretsen av de som kan ses som behöriga, men omfattar fortfarande en för snäv grupp. Det kan dessutom vara så att tolkningar av behörighetskraven i praktiken är onödigt hårda. Exempelvis gällande språkravet eller att man i realiteten prövar sökande mot en specifik svensk utbildning i stället för personens utbildning och kompetens mot relevansen för yrket.

Det är rimligt att anta att det i landet finns ett stort antal personer som inte omfattas fullt ut av behörighetskraven i förordningen men ändå har de kunskaper och erfarenheter som är nödvändiga för studier inom en kompletterande utbildning. En sådan grupp kan vara personer som tvingats avbryta sina studier i slutfasen av en utbildning vid ett utländskt lärosäte.

En annan grupp kan utgöras av dem som av någon anledning har en inte fullt avslutad formell utbildningsgång, men ändå har erfarenhet från det yrke som den kompletterande utbildningen avser. Ytterligare grupper kan vara de som till följd av flykt saknar fullständig dokumentation från sin utbildning.

Arbetsgruppen anser att lärosätena redan idag med stöd av nuvarande förordning kan validera de personers kompetens som idag saknar fullständig dokumentation, samt kompetens erhållen genom utbildning som inte är direkt jämförbar med svensk utbildning men har relevans för yrket. UHR bidrar

med att tillhandahålla antingen ett utlåtande på de handlingar som finns, alternativt en beskrivning (background paper).

Med ökad förmåga att utföra valideringar vid svenska lärosäten är det rimligt att ändra förordningens §2 rörande syftet och §5 om behörighet så att det tydligt framgår att det är lärosätets bedömning av den sökandes förmåga att tillgodogöra sig utbildningen som är avgörande för behörighet.

Påskynda arbetet med att utveckla validering av kunskaper och färdigheter som inte förvärvats vid svenska lärosäten

- *Den reella möjligheten för lärosätena att ge förhandsbesked måste öka, och regelverket kring detta behöver tydliggöras.*
- *Resursfördelningen till universitet och högskolor måste ta hänsyn till att validering är en resurskrävande verksamhet för vilken ekonomisk ersättning måste ges. Detta tydliggörs också i Valideringsdelegationens delbetänkande "En nationell strategi för validering" (SOU 2017:18).*
- *Regelverket behöver moderniseras och arbetssättet utvecklas för att öka lärosätenas möjligheter att göra generösa bedömningar och samtidigt kvalitetssäkra processen vid tillgodoräknanden.*
- *Lärosätena behöver större och mer flexibla möjligheter att kunna erbjuda de utbildningsdelar som en individ efter en validering behöver komplettera med för att nå sina utbildningsmål. Regelverk och arbetssätt härvidlag behöver ses över.*
- *En nationell struktur behöver skapas som tillförsäkrar individen en likvärdig, rättssäker och transparent bedömning av sitt tidigare lärande. Lärosätena måste i högre grad erkänna varandras valideringar, vilket förutsätter en utvecklad samverkan mellan lärosäten, vilket också kan bidra till ökad kostnadseffektivitet.*
- *SUHF bör snarast starta ett arbete för att omarbета och utveckla de egna rekommendationerna för validering. (SUHF, 2003: Rekommendationer för arbetet med att validera reell kompetens inom högskolan SUHF dnr 42/03)*

Det är av största vikt att det finns kvalitetssäkrade system för validering av reell kompetens, både för kompetens som individen utvecklat informellt genom yrkesverksamhet eller på annat sätt, och för kunskaper och färdigheter som tillägnats inom formell utbildning, men där individen saknar dokument som styrker lärandet. Valideringen måste genomföras i ett tidigt skede. Arbetsgruppen anser att lärosätena äger denna fråga och fortsatt bör utveckla och anpassa de modeller som tagits fram inom REKO projektet. Sveriges universitets- och högskoleförbund ser vi utgör en samlad kraft för att leda och ta fram gemensamma rekommendationer för validering.

Under de senaste åren har flera initiativ tagits för att öka tillgängligheten och höja kvaliteten i arbetet med bedömning av reell kompetens/validering av tidigare lärande inom universitet och högskolor. Dock saknas finansiering för att universitet och högskolor ska kunna genomföra validering för tillgodoräknanden på grundval av studentens reella kompetens. Därutöver finns det ett stort behov av förhandsbesked, inte minst bland personer som flytt till Sverige och fått uppehållstillstånd här, men även för andra som exempelvis står inför omställning eller funderar över ett karriärbyte. Förhandsbesked ingår dock inte idag i lärosätenas uppdrag och det saknas regelverk kring frågan. Ekonomisk ersättning saknas även i detta fall.

Lärosätena behöver resursmässigt stödjas i sitt arbete med validering av kunskaper och färdigheter tillägnade i annat sammanhang än inom högre utbildning och tydligare strukturer och rutiner införs. Det är därför mycket viktigt att en varaktig nationell struktur kommer till stånd, och att alla lärosäten tydliggör att validering för behörighet och tillgodoräknande är något som ingår i lärosätenas uppdrag och ska genomföras med kvalitet och systematik.

Ytterligare förbättra förutsättningarna för lärosätena att ge behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildningar, inkluderande språkutbildning

Avsätt särskilda resurser för förberedande utbildning som möjliggör språkstudier på universitetsnivå och ger förutsättningar att genomföra utbildning i ämnesspecifika kurser, erhålla studie- och karriärvägledning, genomgå relevant samhällsorientering samt mentorskap och praktik.

- Ge lärosätena möjlighet att erhålla betygsrätt för SFI.

Det råder konsensus bland svenska lärosäten om att de flesta nyanlända som lyckats få en studieplats på högskolan har för stora brister i svenska (ibland även i engelska) för att klara studierna tillfredsställande. Även om många utbildningar ges på engelska och inte alla jobb kräver kunskaper i svenska, är brister i svenska språket ett avsevärt hinder för inkludering både på lärosätet och senare i samhället.

Språkundervisningen måste anpassas till individens kunskapsnivå. Det finns därför ett stort behov av behörighetsgivande utbildningar i svenska och engelska, vilka också är anpassade till de krav på språkkompetens som finns i högskolesystemet liksom preparandutbildningar kring metod, studieteknik och vetenskapliga förhållningssätt. Detta ger en snabbare väg till högre utbildning.

Förordningen 2018:1510 om Behörighetsgivande högskoleintroducerande utbildningar har skapat större frihetsgrader jämfört med äldre förordningar. Vad gäller *behörighetsgivande studier* så har en förordningsändring öppnat upp för mer gynnande bestämmelser avseende tillgodoräknande. Två tidigare förordningar har numera skrivits om till en, där en av förändringarna är att de som läser en behörighetsgivande utbildning numera omfattas av högskoleförordningen, vilket bland annat möjliggör för nyanlända att få sina akademiska meriter tillgodoräknande i ett mycket tidigare skede.

Utbildning ska kunna ges inom ramen för lärosätenas nuvarande anslag. Arbetsgruppen anser dock att det krävs riktade resursförstärkningar till lärosätena för nyanlända akademikers språkstudier som relaterar till den akademiska inriktningen. Detta är troligen en av de viktigaste åtgärderna som skulle kunna göras för att påskynda integreringen, dvs att låta nyanlända akademiker tidigt befinna sig i en universitetsmiljö och att språkundervisningen och andra preparandkurser ges av universitetslärare.

Det bör ges möjligheter för de lärosäten som så önskar att kunna ge SFI-utbildning på uppdrag och att utfärda betyg för densamma. Idag kan Skolinspektionen inte pröva ett lärosätes ansökan om betygsrätt i enlighet med Förordningen om vuxenutbildning. Eftersom lärosätena inte kan ansöka om betygsrätt för SFI försvåras samverkan inom exempelvis Arbetsförmedlingens uppdrag kring nyanländas etablering där betygsrätten anses vara nödvändig.

Förändra förordningen om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor SFS 2002:760

Arbetsgruppen vill lyfta fram de problem högskolesektorn upplever genom att lärosätena i dagsläget inte har egna resurser för utbildningar utanför ordinarie uppdrag, utan tvingas förlita sig på kortsiktiga upphandlingar, i första hand med Arbetsförmedlingen. Vi väljer att göra detta utifrån exemplet *Akademikerspåret Korta vägen*.

Den senaste upphandlingen av *Akademikerspåret Korta vägen* (2018) signalerade tydligt att lärosäten förväntades ha en tydlig roll i utbildningsinsatsen. Kursmoment som akademisk svenska, akademisk vägledning och metodik inom högre utbildning (analys samt källkritik) angavs som krav för leveransen. Syftet var sannolikt att, parallellt med att rusta individerna för kvalificerade tjänster på arbetsmarknaden, också stimulera deltagarna till vidare studier.

Möjligheten för högskolan att bedriva uppdragsutbildning är kopplat till ett krav på full kostnadstäckning (Förordning om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor 2002:760, § 5). Detta krav går inte att uppfylla för leverantörer i *Akademikerspåret Korta vägen*. Dels eftersom en garantinivå för antal deltagare vid antagning inte ges fortlöpande under avtalsperioden och dels för att ersättningen till leverantören upphör omedelbart om deltagare under pågående program avbryter insatsen, t.ex. p g a anställning eller studier. Dessutom innebär avtalsperioden på 2 år, med *möjlighet* till fortsättning under ytterligare 2 år (1+1), svårigheter att planera för bemanning över tid samt rekrytera och behålla kvalificerad personal. Upphandlande myndighet, i detta fall Arbetsförmedlingen, beslutar om insatsen ska förlängas eller inte och leverantörer för *Akademikerspåret Korta vägen* har att rätta sig efter dessa beslut, enligt avtalet.

Lärosätena har dessutom kravet att leverera utbildning med hög kvalitet, vilket är viktigt för utrikesfödda akademiker som rustas för en akademisk karriär. Utrymmet för att lyfta fram kvalitetsaspekten i anbudsförfarandet för *Akademikerspåret Korta vägen 2018* var begränsad till en beskrivning av ett referensuppdrag utan några som helst kvalitetskrav på själva utbildningsinnehållet. Kvalifikationsnivån hos studie- och karriärvägledare samt lärare i svenska var de enda parametrar som gav poäng i anbudet. Av de leverantörer som uppfyllde den högsta kvalifikationsnivån, vann den leverantör som erbjöd lägst pris. Eftersom kvalitetskraven i upphandlingen av *Akademikerspåret Korta vägen 2018* var begränsade var det i praktiken endast priset som blev avgörande, vilket betyder att, om kraven på full kostnadstäckning skulle hållas kunde universitet och högskolor inte lägga konkurrensmässiga priser.

Sannolikt syftar kravet på att leverantörer av *Akademikerspåret Korta vägen* ska inneha betygsrätt för högre utbildning att man önskar kvaliteten i leveransen. Kravet på betygsrätt kan dock ersättas av ett samarbete med en aktör som uppfyller detta krav. Svårigheter för lärosäten att gå in som projektägare har inneburit att flertalet Korta vägen över landet drivs av aktörer som har ingått sådana samarbeten med lärosäten. Upphandlingen specificerar dock inte hur detta samarbete ska se ut vilket riskerar att lärosäten agerar som "garanter för kvalitet" i leveransen utan att egentligen ha varken inflytande över upplägget eller innehållet. Leverantörer av *Akademikerspåret Korta vägen*, som inte är lärosäten, kan alltså helt välja bort lärosätenas kvalitativa utbildningstjänster utan att det minskar deras konkurrensfördelar.

Förordningen (2017:206) har öppnat upp för att uppdragsutbildning ska kunna användas av andra än offentliga beställare också för utbildning som behövs av arbetsmarknadsskal. Det är positivt för flera grupper men förordningen bör ytterligare utvecklas för att stödja en förenklad upphandling rörande de behörighets- och/eller poänggivande utbildning som endast kan ges av lärosätena.

Utredningar under arbetsperioden

SUHF:s arbetsgrupp för flyktingfrågor har i sig inte varit ett forum för att lämna remissvar, men arbetsgruppen har under utredningstiden aktivt deltagit i diskussioner och i några fall har även utredarna bjödits in till dialog.

SOU 2017:20 Tillträde för nybörjare - ett öppnare och enklare system för tillträde till högskoleutbildning

SOU 2018:22 Ett ordnat mottagande - gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande

SOU 2018:29 Validering i högskolan - för tillgodoräknande och livslångt lärande

Dir 2018:73 En sfi och vuxenutbildning av högre kvalitet (pågående)

SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige

SOU 2019:18 För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering - modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål

MYH 2018/3838 SUHF 0040-18 ISBN 978-91-88619-68-6 Ökad rörlighet mellan yrkeshögskoleutbildning och högskoleutbildning

SOU 2019:3 Effektivt, tydligt och träffsäkert - det statliga åtagande för framtidens arbetsmarknad

Arbetsförmedlingen Diarienummer Af-2019/0021 5123 Vissa förutsättningar inför reformeringen av Arbetsförmedlingen

APPENDIX

I. Deltagare i arbetsgruppen 2016-2019

I arbetsgruppen har ingått representanter från lärosäten, studenter, och företrädare för departement, regioner och relevanta myndigheter som Universitets- och högskolerådet, Arbetsförmedlingen samt Myndigheten för yrkeshögskolan.

Ordförande för arbetsgruppen har varit Cecilia Christersson från Malmö universitet (fram till den 31 dec 2017 Malmö högskola).

Ledamöter för perioden 2016-03-18 till 2019-12-31 har varit (i bokstavsordning)

Maria Andersson, valideringssamordnare, Malmö högskola (2016-2017)

Veronica Brodén Gyberg, universitetslektor och flyktingsamordnare, Linköpings universitet (2016-2017)

Ahmed Cherif, Sveriges förenade studentkårer, SFS (2018)

Cecilia Christersson, vicerektor, Malmö universitet (tidigare prorektor Malmö högskola), ordförande (2016-2019)

Josefin Claesson, Kommittésekreterare Valideringsdelegationen, Regeringskansliet (2016)

Linda Gerén, utredare, SUHF (2017-2019)

Marianne Granfelt, generalsekreterare, SUHF (2016)

Johan Gärdebo, Sveriges förenade studentkårer, SFS (2016-2017)

Johanna Hargö, samverkanskoordinator, Stockholms universitet (2018-2019)

Joel Hellstrand, utredare, Arbetsförmedlingen (2016-2018)

Martin Hellström, rektor, Högskolan Väst (2016)

Marita Hilliges, generalsekreterare, SUHF (2017)

Andreas Hällund, utredare, Arbetsförmedlingen (2019)

Helena Hölerman, integrationsutvecklare vid Länsstyrelsen i Skåne (2016)

Helena Iacobaeus, Linköpings universitet (2018-2019)

Ulf Ivarsson, internationell strateg, Högskolan i Halmstad (2016-2017)

Bo-Anders Jönsson, vicerektor, Lunds universitet (2016-2019)

Malin Jönsson, utredare vid Avdelningen för bedömning av utländsk utbildning, UHR (2016-2019)

Fredrika Lagergren Wahlin, Göteborgs universitet (2018-2019)

Elin Landell, Kanslichef Valideringsdelegationen, regeringskansliet (2017-2019)

Ann-Charlotte Larsson, Linnéuniversitetet (2018-2019)

Daniel Lindblom, vice ordförande, Sveriges förenade studentkårer, SFS (2019)

Helena Lindholm, rektorsråd (tidigare prorektor), Göteborgs universitet (2016-2017)

Silje Lundgren, Linköpings universitet (enstaka gång – tas ej med?)

Pär Sellberg, nationell samordnare för validering, Myndigheten för yrkeshögskolan (2016)

Anders Söderholm, generalsekreterare, SUHF (2016-2017)

Jan Theliander, prorektor, Högskolan Väst (2016-2019)

Katja Tollmar Grillner, dekanus, Kungliga Tekniska högskolan (2016-2019)

Elis Wibacke, Sveriges förenade studentkårer, SFS (2019)

Ulrika Åstrand, Linköpings universitet (enstaka gång – tas ej med?)

Susanna Öhman, dekan, Mittuniversitet universitet samt därefter akademichef vid Högskolan i Halmstad (2016-2019)

II. Möten

Arbetsgruppen har under de fyra år den verkat haft följande arbetsmöten:

2016: 18 mars, 23 maj, 16 augusti, 30 september och 25 november

2017: 25 januari, 27 mars, 5 maj, 12 juni, 28 augusti, 25 september, 16 oktober, 13 november och 14 december.

2018: 23 februari, 20 april, 5 juni, 4 september, 15 oktober och 12 november.

2019: 23 januari, 4 mars, 3 juni, 23 september, 4 november och 27 november.

III. Konferenser och nätverksträffar

SUHF:s arbetsgrupp för flyktingfrågor har varit huvudarrangör för en nationell och en internationell konferens, deltagit i konferenser samt anordnat flera nätverksträffar och erfarenhetsutbyten.

Nationell konferens

- En högskola för alla – om nyanländas inkludering / Towards a Global and Inclusive University Community. Konferensen ägde rum i Stockholm den 27 november 2017 och hade ca 100 deltagare (Linda kollar upp). Inbjudna talare var bland andra Pieter Bevelander från Malmö högskola, Rebecca E Murray från University of Sheffield,, arbetsmarknadsminister Ylva Johansson, Adnan Abdul Ghani från Support Group Network och Agneta Bladh, regeringens särskilda utredare. (Bilaga 1 – Konferensrapport)

Internationell konferens

- *European seminar on refugees supporting diversity, inclusion and democracy.* Medarrangörer i denna konferens var The Support Group Network, Institut Français de Suède och Högskolan Väst. Konferensen ägde rum på Restad Gård, Vänersborg den 26 november 2018 och hade ca XXX deltagare (Linda kollar upp). Medverkade gjorde bland andra Inam Alghoul och Ragheb Aljaoor från Support Group Network, Martin Hellström, rektor för Högskolan Väst, Wafa Triek från French ENIC-Naric, Katarina Mozetič från Oslo universitet, Mathieu Schneider, rektor för University of Strasbourg och Johanna Rasplus, Deputy Head of the European Projects, Campus France.

Nätverksmöten och erfarenhetsutbyten

- Möte om lärosätenas aktiviteter för nyanlända genomfördes på KTH den 8 februari 2016. Mötet var ett nätverksmöte för lärosätenas utsedda kontaktpersoner för flyktingfrågor samt ett uppstartsmöte för SUHF:s arbetsgrupp för flyktingfrågor.
- Erfarenhetsutbyte kompletterande utbildning I för personer med utländsk examen genomfördes på Karolinska Institutet den 9 juni 2017.
- Erfarenhetsutbyte om kompletterande utbildningar II - en dag för lärosäten och berörda aktörer att utbyta erfarenheter och blicka framåt kring arbetet med kompletterande utbildning för personer med utländsk examen. Erfarenhetsutbytet genomfördes på Karolinska Institutet den 14 mars 2019.

SUHF:s arbetsgrupp för flyktingfrågor medverkat vid två konferenser som Universitets- och högskolerådet har anordnat

- Högskoleutbildade på flykt - hur tar lärosäten emot dem? Konferensen genomfördes i Stockholm den 28 oktober 2016.
- Refugees impact on Bologna reform - Recognition of Prior Learning and inclusion in the light of increased migration. Konferensen genomfördes på Malmö universitet den 12-13 juni 2017.

IV. Särskilt inbjudna

30 september 2016:

Martin Olauzon, särskild utredare – Utredningen "Översyn av mottagande och bosättning av asylsökande och nyanlända" Dir. 2015:107

Andreas Kessling, statssekreterare Arbetsmarknadsdepartementet

2017:

Jörgen Tholin, särskild utredare – Utredningen "Ett öppnare och enklare system för tillträde till högskoleutbildning på grundnivå", <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2016/03/dir.-201624/>

27 november 2017:

Ylva Johansson, Arbetsmarknadsminister

Agneta Bladh, särskild utredare – Utredningen "Ökad internationalisering av universitet och högskolor" Dir. 2017:19

V. Dokument - Kartläggning av lärosätenas insatser kopplade till flyktingar och nyanlända (Bilaga 2)

https://www.uhr.se/globalassets/_uhr.se/publikationer/2016/kartlaggning-av-larosatenas-insatser-kopplade-till-flyktingar-och-nyanlanda.pdf

VI. Dokument - SUHF:s arbetsgrupp för flyktingfrågor – Ställningstagande (Bilaga 3)

VII. Dokument - SUHF:s skrivelse till regeringen (Bilaga 4)

<https://suhf.se/app/uploads/2019/07/Skrivelse-till-regeringen-om-nyanl%C3%A4ndas-inkludering-180627.pdf>

VIII. RAPPORT: Nationellt uppdrag för utvecklingen av validering – NUKUV-projektet 2019 (Bilaga 5)

Utveckling av validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande inom högre utbildning